

Nº 58 (leg. 1: P 3=)

Nº 12

Historia - Biografia.

no. 12.

Elogium Mag. Antonii Noncaldi

12.

HTCA

U/Bc LEG 1-3 nç58

1>0 0 0 0 2 5 7 2 8 7

ELOGIUM,
ET NOMENCLATOR MAGISTRI
ANTONII COGNOMINE HONCALA,
CATHEDRALIS ECCLESIAE ABULENSIS
Canonici Presbyteri, Scriptoris clarissimi.

- Ex Theat. Eccles. Abul. Aegidii Gonzalez.
Ex Biblioth. Hispan. Nicolai Anton.
Ex Libr. Translat. S. Secundi Episc. Abul. Ant. Cianci.
Ex Biblioth. Sancta Sixti Senens.
Ex Epist. Past. Rmi. & Illmi. Bernard. Episc. Abul.
Ex Biblioth. Hispan. Anonyma Franco-Furfi edit.
ann. 1608.
Ex M. SS. Bartholom. Fernandez Cler. Benef. Paroch.
Eccles. SS. Vincent. Sabinæ, & Christetæ Abul.
Ex Epistol. Famil. Paroch. Rect. Yanguens sub die
30. Junii 1773. ad nos directa.

JOSEPHO TELLO INTERPRETE.

SUPERIORUM PERMISSU.

Salmanica: Ex Officina Typographica Sanctæ Crucis
apud Dominicum Casero.

ET NOMECLATOR MAGISTRI
 ANTONII COGNOMINE HONCALA
 CATHEDRALIS ECCLESIAE ABULENSIS
 Canonici Presbyteri scriptoris clarissimi.

GLORIAM SAPIENTES POSSIDEBUNT:
stultorum exaltatio ignominia. Sap. 3. 35.

Ex Biblioth. Sancta Sixti Senent.
 Ex Episc. Parc. Rom. & Illm. Bernard. Episc. Abul.
 Ex Biblioth. Hispan. Anonymus Franco-Furti edic.
 ann. 1608.
 Ex M. Ss. Bartholom. Fernandez Cler. Bened. Paroch.
 Eccl. Ss. Vincent. Sabinae & Christ. Abul.
 Ex Episc. Famil. Paroch. Rect. Yanguis sub die
 30. Junii 1773. ad nos directa.

IOSEPHO TELLO INTERPRETE.

SUPERIORUM PERMISSU.

Salmanice: Ex Officina Typographica Sanctae Circis
 apud Dominicum Casero.

ELOGIUM,

ET NOMENCLATOR CLARISSIMI SCRIPTORIS

Magistri Antonii Honcala, Cathedralis Ecclesiæ

Abulensis Canonici Presbyteri.

JOSEPHO TELLO INTERPRETE.

Antonius Honcala, Hispanus, ex piis, honestisque parentibus natus est Yanguæ Diocesis Calagurritanæ oppido à mundi salute anno 1484. Ecclesiam Catholicam gubernante Summo Pontifice, vel Sixto IV. vel Innocentio VIII. Diocesis Pastore Joanne Quemada; Hispaniarum verò Dominante Regnis Ferdinando cum conjugè Elisabetha, *Catholicis* nuncupatis. De ipsius nativitatìs die, & mense, de ascendenti linea, deque parentum nominibus, de Baptismo, Confirmatione, ceteris, haud ediscere potuimus, cum neque Parochiales libri ob antiquitatis causam quidquam attingant. Adolescens patria, parentibusque relictis, Salamanticam Urbem, quæ inter gentis nostræ Academias principatum obtinet, petit; inibiquè Philosophiæ, & orientalium, ut ajunt, linguarum, sacrorum maximè Bibliorum, in quæis peritissimus evasit, Tirocinium posuit.

421
Meruit olim in Grammaticis sub Antonio Nebrisensi, quem alicubi Varronem Hispanum meritò appellat. In Theologicis verò, ac veræ sapientiæ studio sub Gundisalvo Ægidio, qui Antonium nostrum Grammaticæ arti deditum, vixquè ultra cogitantem ad graviora studia, solidamque studiorum gloriam suo consilio, veluti Socrates olim Platonem, revocavit, erexitque jacentem: quem Honcala ipse mentis profectum nonnullibi ei acceptum refert. Ecclesiastes simul, & Theologus ætatis suæ egregius, qui & Joannem Martinez Siliceum, Philippi Hispaniæ Principis Præceptorem, dein Toletanum Archiepiscopum, sacras litteras edocuit: Magistro Paulo Coronello, in sanctis libris erudito amicitiaæ fædere conjunctus. Ab Abulensis Ecclesiæ Antistite, & Canonicorum Cœtu ex Academia rogatus in Ecclesiastem Canonicum, sivè Magistralem, ut ajunt, eligitur, quod quidem munus summam cum laude per unius supra triginta annos curricula diligentissimè obivit. In pauperes misericordia dives, qui ex redditibus Ecclesiasticis ad vitæ sustentationem tantum sibi sumpsit necessarium. Castimonia insignis, quippè qui & mulieres quantumvis optimis ornatas qualitatibus secum usquàm commorari minime ausus est: quinimò vel in Sancti Abbatis Æmiliani Ecclesia, vel in Cathedrali, cui erat adscriptus, solitus eas audire. Divæ Virginis Theresiæ, Abulensis, sacrae Carmelitarum Monialis, & egregiæ ejusdem Ordinis Reformatricis, vicaria devotione commendabilis. Quidquid è sacris præ-

ci-

85
cibus Deo in choro persolvendis temporis supererat
lectioni, atque scriptioni tribuebat; ad cujus fructife-
ram salutaremque occupationem animi recollectioni
continuò vacabat: *Angelici, celeberrimique Doctoris
Thomæ Aquinatis doctrinam assiduè evolvens, honore
affectuque maximo vehementer prosecutus est, ab sacræ
instructionis exordio.* Paulo post venerandum, celeberrimumque Tridentinum Concilium Catholicæ Fidei,
& morum, Ecclesiasticæ necnon Disciplinæ exactissimum compendium, promulgatum, litteras ad Yanguensem Clerum emissit, quibus desiderium patrium solum adeundi patefecit, viva nempe voce edoctrurus, selectiorem videlicet suæ Bibliothecæ partem relinquendo, quæ hucusque temporis ibidem remanet.

Quum verò postmodum (assiduis elaborationibus fortasse præpeditus) non ivisset, suppliciter rogat, ut Beneficium vacans Ecclesiasticum nepoti Joanni Valdecanto conferatur, conditione tamen adjecta, si moribus, & litteris idoneus videretur: quod quidem ita effectum est discrepante Electorum nemine. Ecclesiasticam Doctrinam pluribus conscriptis libris pulchrè, ac pietate quadam singulari illustravit.

Ante alia igitur edidit Grammatica *Propegnia, seu Lusus pueriles in Grammatica re*: atque in aliquot scriptorum, sive sacrorum, sive profanorum loca *observationes*, quæ sic Joanni Siliceo, tunc in Scholis versanti placuerunt, ut carmine elegantissimo id testatus sit; quod, quia rara sunt hujus operis exemplaria

(ait

(ait Nicol. Ant.) continentque non parvam laudem
Honalæ nostri, atque item Silicei, Auctoris tam idonei
Poëtæ, hîc referam:

Exiguus quamquam multo nec Codice turgens,

Hic tibi multa liber dogmata casta dabit.

Condita divinæ pandit mysteria chartæ,

Asserit & Vatem, Mantua Pulchra, tuum.

Nomina confirmat triplici surgentia gressu,

Ancipites numeros, Thespiadumque modos.

Plurima, quæ vulgò nondùm percepta latebant,

Explicat, & vario Schemmate cuncta micant.

Quantus erit Sacros pergat si promere sensus,

Qui in rebus parvis Honcala tantus adest?

ITEM SEQUENTES SUNT TYPIS EDITI.

I. **C**ommentaria in Genesim (quæ Sixtus Se-
nensis elegantissima dicit) jam eodem Si-
liceo Toletano Antistite (cui & dicavit) edidit : Vo-
lum. fol. Compluti 1555. quæ simul & Auctorem
Franciscus Vargas Carolo V. Imperatori à Sacris ele-
gans Latinus Poëta carmine celebravit, de quo frag-
mentum apponam.

Accipe nunc Genesim cunctarum Exordia rerum,

Quæque sub antiquo delituerunt chao.

Om-

Omnia discernit, diffinit, disserit altè,
 Omnia quæ in Sacris sunt tibi tecta notis.
 Hebræa Græcis jungit, Chaldaea Latinis,
 Quadruplicis linguae culmina solus habens.
 Doctum opus, excellens, eloquens, sublime, disertum,
 Musarum arcanis dogmata pressa choris.
 Quid moror? Exiguum est quidquid mea carmina laudis
 Concinnant meritis inferiora tuis.
 Perpetuus vitæ candor, sine crimine mores,
 Et labor illustris viribus ingenii.
 Hæc Honcala tuum celebrant per secula nomen,
 Veraque perpetuæ simbola laudis habent.
 Quod si fata tuis servant promissa camænis,
 Non poteris, quamvis jam moriari, mori.

2. Pentaplon (idest: Quintuplex explanatio) Christianæ pietatis, Philippo Hispaniarum Principi, Caroli V. Imperatoris filio (qui mox Rex hujus nominis secundus) directum: Volum. fol. Compluti 1546. opus sic dividit: 1. *Antiheton*: idest: de Virtutum, & Vitiolorum gradibus. 2. *Sihauricon*: idest: de Crucis Dominicæ arcanis. 3. *Appophias*: idest: de Miraculis per Crucis signum editis. 4. *Epinicion*: idest: Quod expugnata, Urbis Tuneti victoriam enarrat. 5. *Eulogicon*: idest: de Spiritualibus dictionibus.

3. Opuscula decem & septem de rebus variis Theologicis, Sacerdotibus perutilia: Volum. fol. Compluti 1551. *Sequentia*: 1. De Virtute Religionis.

2. De Justitia. 3. De Stipendio Sacerdotum pro Sacrificii Oblatione, deque digna Celebratione. 4. De Exequiis, & Suffragiis Defunctorum. 5. De Matrimonii Sacramento. 6. De Fide. 7. De Baptismo. 8. De bona, & mala Concupiscentia. 9. De Conscientia. 10. De quibusdam Sacræ Scripturæ locis. 11. De expositione peregrinarum dictionum, quæ in Divinis Officiis decantantur. 12. De ratione vitandi Sermonis ingrati apud Populum. 13. De Officio Pastoris, & ratione pascendi, ac gubernandi Gregis Dominici. 14. De Jejunandi ratione. 15. De furo, & colorum abusu in fœminis. 16. De ratione consequendi peccatorum remissionem. 17. De Pœnitentia, & dolendi ratione pro peccatis.

4. Tractatus de Decimis, sivè ad Clericos &c. laudatur in Collectanea ad hunc titulum Decretalium ab Augustino Barbosa: Sed an impressus nos latet.

SEQUENTES NONDUM EDITI,

seù Manuscripti.

1. **D**ictionarium Universum, sivè Centuriæ (vel quo quo alio vocetur nomine) ad instar Commentariorum in omnes libros Veteris, & Novi Testamenti, præcipuè verò ad Sacrarum Scripturarum intelligentiam. Volum. 12. in fol. ultrà Repertorium.

2. Epitome seù Index operum Divi Hieronymi.

3. Tractatus alicubi servatur Honcalæ de Dæmone sub Hirci forma à larvis adorato.

4. Opuscula demùm ipse exnavit ad numerum usque 56.

Con-

omnes. Conciones item multas.

Quæ quidem scripta , præter hæctenus ex illis edita , & ineditum Dictionarium (de quo minùs loquimur scientè) ad manus non devenerunt. Ingens namque opus hocce , licet edendum vivus Honcala curaverat , Regis , Supremique Castellæ Senatus , ac Diocæsani Ordinarii licentiis obtentis : Heu ! Senio tamèn confectus , morteque præventus , typis excusum videre minimè potuit : sed testamentaria dispositione Jesuitarum tum Abulam recentè incolentium domo liberè donavit ; in quorum Bibliotheca originale diutissimè delituit ad annum videlicet usquè 1767. quo Regia ipsorum expulsio , & ex Hispaniarum Regnis ejectio contigit. Tum equidem nos inventarium ejusdem Bibliothecæ librorum cum aliis simul ex sacro Prædicatorum Ordine Prætoris Civitatis designatione conficientes , illud penè tincis voratum attigimus , pauca legimus , demirati sumus. Anno nihilominus 1777. , ab expulsiõne decimo , à Pontificiaque Societatis Jesuitarum extinctione quarto , Excellentissimus Regius Consiliarius , optimusque à Secretis Minister (Gratiæ , & Justitiæ vocant) Emmanuel Rodanus , Serenissimi Regis Caroli Jussu , volumina undecim grandia (non plura reperta fuerunt) ad se adsportari ex Abula præcepit , ratione ductus , ut creditur , quòd Rex ipse propriis sumptibus edi faciat , ut in Nationis , Orbisque Catholici gratiam communem aspiciant lucem.

Vitam cum morte sanctè commutavit Antonius

B

die

die 2. Septembris, anno Domini 1565. (sub Summo Pontifice Pio IV., Hispano Rege Philippo II. Abulensi Antistite Alvaro Mendozio) ætatis suæ 81. Ejus animam è corpore exeuntem Beatam Virginem Theresiam Cœlum ingredi, purgatorio misso igne, vidisse fertur: quod & Nicol. Anton. litteris tradidit. Nec mirum, cum Illustrissimus æquè ac Reverendissimus Ecclesiæ Abulensis Antistes Bernardus Atayde ad perfectionem Spiritualem Canonicos enixè cohortans, sic in Epistola Pastoralis sub anno 1654. ad Clerum Populumque directa eos admoneat: *Memorabo, inquit, de multis unum Antonium de Honcala Con Canonicum vestrum, Theologorum Magistralem, Interpretemque Sacrorum Bibliorum celeberrimum (si quis alius suo saculo in Hispania) nec minus excellentèr conspicuum virtutum dotibus: quarum præstantiam, æternumque præmium testimonio suo confirmavit Sanctissima Virgo Theresia.* Corpus autem in Majori Ecclesia Abulensi humatum est, sub lapide, hisceque Epitaphicis verbis:

LAPIS HONCALÆ DICATUS, QUI OBIT
POSTRIDIE KALENDAS SEPTEMB. MDLXV.

NULLI ALTERI CONCESSUS.

Decursu itidè temporis, anno nempe 1634. Dominae Elisabethæ Caverø sumptibus in honorificentiore locum translata ossa fuerunt, Epitaphium Petro Arteaga ejusdem Ecclesiæ Canonico Decano inscribente.

OSSA

OSSA MAGISTRI ANTONII HONCALÆ HINC
IN TANTI VIRI RECORDATIONEM A CAPI-
TULO HUIUS ALMÆ ECCLESIE TRANSPOR-
TATA, IN PARIETE E TERGO ALTARIS
SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ HONO-
RIFICE ASSERVANTUR.

IV. KALENDAS JANUARIII MDCXXXIV.

Inscriptionem alteram (ingeniosam dicunt) Epita-
phicam Michael Arbizzus Clerico-Presbyter Regularis
descripsit, quam damus.

D. O. M.

CE. . . . VIATOR CE.

HOC MARMOR ÆTERNAT D. D. ANTONIUS
HONCALA DIVÆ HUIUS ECCLESIE CANO-
NICUS ECCLESIASTES : DOCTRINA SALMAN-
TICAM ; UNDECIM VOLUMINIBUS SAPIEN-
TIAM ; BONORUM EFFUSIONE PAUPERES ;
CANDIDISSIMIS LILIIS VIRGINITATEM
OPULENTAT.

OBIIT II. SEPTEMBRIS MDLXV.

MIRA RE ABI.

Sarcophagum itaque hodiernum marmoreis la-
pidibus ornatum æneis characteribus insculpta Epi-
taphia predicta honorificant , quum translationi ossium

41 B 2 Hon-

Honcalę , & multi Clerici , & Populus interfuisſent : ex illis Antonius Painus Honcalę in Canonicatu Succesor , qui indè Episcopus Auriensis , post Senticensis, item Archiepiscopus Burgensis , deniquè Hispalensis. Deportabatur igitur sandapila per piorum manus, opertoriis rubeo , aureoque coloribus intextis ; quam in supradicto colocavère loco. Adimpletum est quippè id , quod Hispanica quędam carmina (ad annum 1573. concinnata) tenent , quę & Antonius Ciancus in historiali tractatu Divi Secundi adducit , in quibus translationem Reverendi Antonii cinerum Poëta præsenſisse videtur : quę lingua vernacula ita se habent.

*Tambien es ilustrada de tu guia,
Maestro Honcala, digno de memoria,
Pues alumbro la Sacra Theologia,
De suerte que sería mui larga historia
Querer contar los libros que escribía.
Solo puedes ver , que está en la Gloria,
Y que se goza viendo su Prelado
Sobre aquellos tronos levantado.*

*Cuyo largo processo , y santa vida,
El Cielo quiere que se esté ocultado
Hasta que con solemne , y nunca oída
Pompa , su sepulcro levantado
De marmol , y alabastro , la encendida
Region del fuego toque , y estrellado,
Que no pueda pedir mas el deseo,
Sobrepujando à aquel de Mausoleo.*

F I N I S.

AP-

APPENDICULA,
 QUOD DUODECIMUS TOMUS
 Dictionarii desit.

EX RESCRIPTION. JOANN. OCHOÆ
 Magistrat. Civit. Abul. ad Excellent. D. Ministrum Status,
 & Secretarium Gratia & Justitiæ Regium.

JOSEPHO TELLO INTERPRETE.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

ACCEPI litteras, quas jubente Rege mihi communicasti. Et cum considerem formalitatem, qua Excellentia tua nomine Regis dignatur expedire negotium operum manuscriptorum Mag. Antonii Honcala, Canonicus Magistralis, qui fuit, & obiit hujus Ecclesiæ Cathedralis, cujus famam posthumam, simulque protectionem suorum Scriptorum in curam suam sumpsit Rex, uti proprium Catholici sui pectoris, & devotionis erga viros Sapientes, & illustres, qui virtutibus, & litteris honorificaverunt Monarchiam, & Ecclesiam, cujus puritas, pax, & unitas sunt quoad animum ipsius principale objectum intentionum suarum: convictus totaliter maneo, adverteoque reflexivè objectiones, quas Exc. tua proponit ad probandum, quod volumina, sive tomi manuscripti de quibus agitur fuissent *duodecim*, & Index, seu Repertorium.

Tes-

Testimonia, quę Excel. tua allegat ad probandum duodecim fuisse, sunt mihi majoris authoritatis, quàm quę potest citari in cassu: ex quibus unum est testamentum, seù ultima voluntas Auctoris, in quo subscripsit ipse esse *duodecim*, & *Repertorium*: Hoc solum continet majorem vim probationis. Alterum est quod non apparent enarratę, seù commentatę litterę V. & ceterę, usquę ad finem Abecedarii, quod divagatur per totum opus: Item, quod citantur in Repertorio uti jam explanatę in Vol. *duodecimo*: Undę deducitur ea fuisse *duodecim* excluso *Indice*, sivę *Repertorio*.

Convictus, inquam, de hac veritate, scilicet, quod opinio contraria, quam tenet modernum Epitaphium magni hujus viri ornamenti, & jubaris Cleri Secularis, est nullius firmitatis, & valoris; oportet exponete Exc. tuę ingenuę, & ad dandam aliqualem satisfactionem Regi nostro, me jam omninõ credere secundum totam fidem humanam, quod Auctor scripsit *duodecim* tomos utiles, & quim posuerim omnem diligentiam ad hoc ut inquirerem *duodecimum* ultimum tomum, & non invenerim in aliqua Bibliotheca, neque in Monasteriis hujus Civitatis, statim venio ad affirmandum, & concludendum, quod disparitio tomi ultimi est valde antiqua, adeõ, ut jam deficiat ab anno 1565. in quo Auctor mortuus est, usquę ad annum 1634. in quo facta fuit translatio cinerum ad sepulcrum ubi hodie jacent. Ratio quam habeo ad persuadendum sic est, quod tempore, & occasione gravandi Epitaphium, qui illud fe-

fecerunt non invenerunt existere plures tomos quam *undecim*. *Undecim Voluminibus* dicit inscriptio: & est valdè consentaneum rationi credere, quod ipsi loco *undecim*, posuissent, & scripsissent, *duodecim Voluminibus*: ergo jam tunc deerat. Item, si Epitaphium primum sepulture testificatum fuisset aliquid circa numerum voluminum, quę scripsit, haberemus strictiorem chronologiam temporis ad aproximandum nos multum ad annum, & diem disparitionis desiderati tomi *duodecimi*; sed istud Epitaphium nihil aliud dicebat, quam *Lapis Honcala &c.*

Historicus Hispanus Ægidius Gonzalezius de Avila, in suo Theatro Ecclesiastico, & aliquę notitię manuscriptę, quę habentur intra Civitatem ad procurationem affectorum erga Auctorem, omnes in narratione, vite ejus referunt vitam, virtutes, & scripta, fundantes notitiam istorum, scilicet *undecim Voluminum*, ab anno 1634. translationis, & consequenter omnes secuti sunt opinionem *undecim Voluminum*, attendentes, & videntes testimonium epitaphii: in quo ostenditur quod ipsi non fuerunt benè critici, quia non intellexerunt, quod crisis habebat locum in conspectu talis scripture publice, qualis est ergà totum mundum illud quod affirmatur, ut testimonium irrefragabile, & monumentum solidum juxtà cadaver; speculum veracitatis, & infallibilitatis. Propterquam causam omnes qui scripserunt aliquid ab ultimo Epitaphio, & deinceps sunt digni excusatione citantes *undecim Volumina*.

Igi-

Igitur videtur mihi quod ab anno 1565. usque ad 1634. inter quos intercedunt 69. anni, accidit defectio tomi completivi operis: Sed quomodo? Exc. tua qui cognoscit injurias temporum, & conditiones hominum, & valorem devotionis piæ ergà bonos homines, specialitè Amanuensium, & amicorum, & commodatum, & donationem, vel furtum, manebit, videri meo, informatus de eo quod fortè veniemus ad incidendum in unam ex duabus penuriis, aut ad carendum tomo 12. Honcalæ (quod non est novum in aliis Doctoribus Ecclesiasticis antiquis) autè ad quærendum virum aliquem *solùm* qui benè exercitatus, & studiosus in Sacra Scriptura, & Schola, & qui luce magis Cœlesti, quam humana penetraverit mentem, & spiritum Auctoris, simul cum summa intelligentia librorum suorum, ad quod, opus est non paucis annis, qui possit dare operi aliquale complementum, continuando tomum *duodecimum*, ad complendum modo possibili opus mutilum, & truncatum, & ut minus deforme currat per Rempublicam litterarum; sed, non obstante singulari studiositate ad imitationem, manebit communis angustia. VALE.

A. R. S. MDCCLXXX. BISS.
LAUS DEO.

Typographica
errata sic corrigi.

<u>Lin.</u>	<u>Lin.</u>	<u>Lege.</u>
3.	4.	opidi
7.	18.	annorum.
9.	24.	benedictionibus.
10.	27.	exaravit.
14.	13.	Theologum.
14.	15.	exponere.
16.	12.	solum, adjectivum.

